

ŠOLA S POGLEDOM V SVET

Ob 120. obletnici rojstva Antona Ukmarja

Po stopnicah, v senci košatih lip, mimo urejenih grmovnic, dišečih vrtnic se družijo drobni poskoki, mladostniški, leno drseči koraki, nasmehi, bežni pozdravi, sramežljivi pogledi, pobalinska bahavost, nerodnost, radoživost, radovednost in ustvarjalnost. Med njimi resni obrazi učiteljic, togo stopanje petk, pa tudi nekaj sproščenih pogledov učiteljev, prav prijaznih pozdravov, brez žuganja s prstom. Vsi hitimo v objem razgibane stavbe – beli zidovi so še nenapisane zgodbe, ki že več kot štirideset let polnijo knjigo o Ukmarjevcih. Njena modra streha se dotika neba in se zlije z morskimi valovi in je bila že ničkolikokrat povezana z modrostjo nadobudnih glav. Nagajivo rdeča okna razbijajo enoličnost in vabijo poglede v šolski oljčnik. Počivajo v krošnjah dreves, ko jih predrami veverica, nato ob spremljavi galebjih krikov odsanjajo na valove ...

Naša šola je okno v svet. Odprtih in daljnih pogledov. Zre proti simbolu Slovencev, Triglavu in drugim vršacem in se ustavi na strmi obali slovenskih ribičev. Tam na robu Tržaškega Krasa, kjer še vedno vztraja slovenska beseda, pogled obstane ...

Tam se je rodil Anton Ukmar, človek, ki je s svojo zavednostjo, kraško trmo in pomenljivim pogumom tlakoval revnim in zatiranim pot v svobodo. Rojen leta 1900 v Proseku nad Trstom, živahnim pristaniščem z začetka 20. stoletja ter pomembnim kulturnim in trgovskim središčem različnih narodov, tudi Slovencev, je že zgodaj občutil odgovornost do številne kmečke družine. Služil je, da bi med prvo svetovno vojno pomagal svoji družini, saj sta oče in starejši brat bila vpoklicana v vojno. To je bil prvi stik z izkoriščanim delavskim razredom. Po vojni je okusil težo fašističnega škornja in spoznal, da tako ne želi živeti ter da takšnega življenja ne privošči nikomur. Povezal se je z naprednimi ljudmi in organizacijami ter stopil na pot revolucionarja, borca za svobodo, za enakost med narodi. Odšel je iz Proseka, pustil je svoje domače in se pridružil osvobodilnim silam. Njegova pot v nemirnih letih pred in med drugo svetovno vojno je bila dolga. Deloval je v Franciji, se izobraževal v Rusiji, bil borec v španski vojni in organiziral odpor proti fašistični Italiji v Etiopiji. Maja leta 1945 je bil med osvoboditelji Trsta in si po vojni prizadeval, da bi Trst z zaledjem priključili Jugoslaviji. Odločili so drugače in Ukmar se je s svojo družino ustalil v Kopru, kjer je leta 1978 tudi umrl.

Takrat je na robu Markovega hriba
rastla nova šola, s pogledom na zaliv,
Trst, Kras in slovenske gore ...
Zrastla je naša šola, šola Antona
Ukmarja, z okni v svet. Zdi se, kot da
na robu kraške stene nekdo upira
pogled v slovensko Istro in zre v svet,
ki nam je skupen, ne glede na zarisane

meje. Naši pogledi se ujamejo in se ujemajo. Zavezani so svobodnemu duhu, neizmerni
radovednosti, raziskovanju, ohranjanju svojega in spoštovanju drugačnega. Širino, ki jo je
premogel slovenski deček iz preproste kmečke družine iz Proseka, imamo v sebi in jo nesemo
s seboj v svet

Patricija Kravanja, učiteljica na OŠ Antona Ukmarja